

Amaczi Viktor

Évszázados repülőgép-gyűjtemény Virginiában

2013 októberében, az Egyesült Államok Virginia államában, költségvetési problémák miatt számos állami intézmény bezárt. Bezártak az ingyenesen látogatható állami múzeumok is, a magánkézben lévő, fizetős múzeumok azonban nyitva tartottak. Ilyen volt a Virginia Beach közelében, egy hajdani repülőtér bázisán kialakított Katonai Repülési Múzeum is. A múzeum egyike a világ leggazdagabb magánkézben lévő gyűjteményének. A kiállított eszközök között megtalálható a két világháború, valamint a koreai háború légi hadviselésének számos jellegzetes repülőeszköze. Minden repülőgépet felújítottak, és eredeti repülőképes állapotába hozták, valamint megtartották az eredeti festéseket és csapatjelzéseket. A repülőgépekkel alkalmanként helyi bemutató repüléseket tartanak, de az egykori épületekben ünnepeket és veterán találkozót is szerveznek.

Napjaink időszerű évfordulója az első világháború, amit nyugati szóhasználatnál „Nagy Háború” névvel ruháztak fel. A Nagy Háború repülőgépeit egy külön hangárban helyezték el. A múzeumban látható számos biplán és triplán eredeti példány, azoknak a bátor pilótáknak a harci repülőgépei, akik a Wright testvérek által fémjelzett motoros repülés kezdetétől, 1903 ősztől, azaz már a hőskorban a repüléssel próbálkoztak. Az egykori „aviátorok” és az utána következő nemzedék az antant és a központi hatal-

mak repülőcsapatainak kötelékében, 10 év eltelte után, a nagyközönséget vonzó repülő bemutatók helyett, egymás ellen légi harcok ezreit vívta.

A kiállított repülőgépek között sok az I. világháborúból ismert típus látható. Az egyes példányok mellett fölállított táblák az adott repülőgép történetét ismertetik. Az egyik ilyen legendás darab a híres Red Baron (der Rote Baron), a Vörös Báró, azaz Manfred von Richthofen által is vezetett Fokker Dr.I típus. A kiállítási ismertető tanúsága szerint ezzel a géppel repülni nagy feladatot jelentett a kezdő pilótáknak, de a tapasztaltabbak számára szinte megállíthatatlan volt. Kisfeszítvolságának köszönhetően fordulékonyabb volt, mint a legtöbb repülőgép abban az időszakban, ennek ellenére mindössze 320 példány épült a típusból. A háború vége felé, 1918 nyarán a típust kivonták az első vonalbeli szolgálatból, de kiképző repülőgépként és hátországi védelmi célokra tovább alkalmazták. A Vörös Báró, nevét vörösre festett repülőgépének köszönheti, amellyel az I. világháború alatt 82 légi győzelmet aratott. 1918. április 21-én egy ilyen háromfedelű Dr. I repülőgépben lőtték le. A kiállított Dr.I-es példány 2009-ben került a múzeumba, és August Raben hadnagy gépének megfelelő festést kapott. Raben hadnagy a Jasta /Jagdstaffel/ 18 repülőszázad parancsnoka volt. A század gépeire hollót festettek.

1. ábra. A Nieuport 17-es vadászgép francia felségjelzéssel



ÖSSZEFOGLALÁS: Napjaink időszerű évfordulója az I. világháború. A Virginia Beach közelében, egy hajdani repülőtér bázisán kialakított Katonai Repülési Múzeum egyike a világ leggazdagabb magánkézben lévő repülő-gyűjteményeinek. A kiállított eszközök között megtalálható a két világháború, valamint a koreai háború légi hadviselésének számos jellegzetes repülő eszköze. A Nagy Háború repülőgépeit egy külön hangárban helyezték el.

KULCSSZAVAK: I. világháború, USA, Virginia, Katonai Repülési Múzeum

ABSTRACT: Nowadays, the World War I is an actual anniversary. The Military Aviation Museum established on the basis of a former airport near Virginia Beach, is one of the richest private aircraft collections in the world. Many typical aircraft used in air warfare during the two world wars and the Korean War can be found among the equipment exhibited. The aircraft of the Great War are put into a separate hangar.

KEY WORDS: World War I, USA, Virginia, Military Aviation Museum”





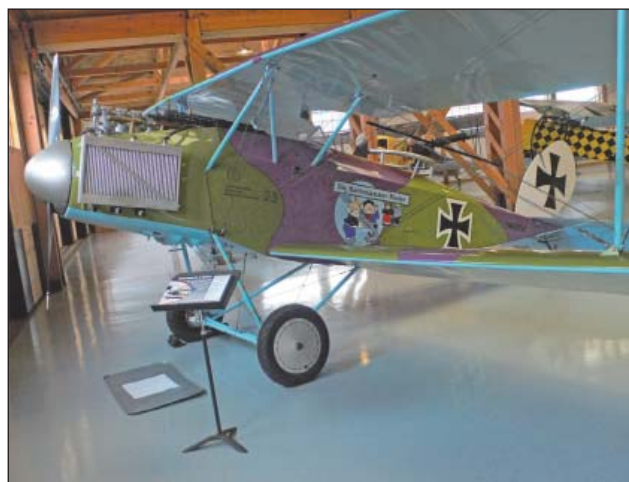
2. ábra. Motorindító gépkocsi eredeti példánya, a háttérben Fokker Dr.I-es

A barna és sárga festésű Fokker DR.I-es, törzsén a horgonnyal Klimke hadnagyé volt, akinek édesanyja a jó szerencse reményében ragaszkodott a horgony jelhez. A Jasta 27-es állományába tartozó Klimke hadnagy 17 légi győzelemmel fejezte be a háborút.

A Fokker D.VII típus, megjelenése után hamarosan bebizonyította kiváló tulajdonságait. A rekonstrukció során a gépet Karl-August von Schönebeck, a Jasta 33-as repülőszázad parancsnoka, személyes repülőgépe színeinek megfelelően festették be. A 7-es szám szerencseszám volt. A D.VII típusú a Vörös Bátor már nem repülhetett, de Hermann Göring vadászpilóta (később a légierő parancsnoka, a hitleri Harmadik Birodalom vezető politikusa) több légi győzelmet ért el vele. A Magyar Tanácsköztársaság is alkalmazta a románok elleni harcokban. A fegyverszünet után a német repülőgépeket meg kellett semmisíteni, de az antant országokban néhány példány értékelési és kísérleti célokra épen maradt.

A Fokker Repülőgépgyár másik kiállított eszköze a Fokker D.VIII-as vadászgép. Ez volt az utolsó típus, amelyet a németek az I. világháború idején gyártani tudtak. Vékony szárnyprofilja miatt a szövetségesek „repülő borotva” névvel illették. A típusból mindössze 85 db került ki a frontra a fegyverszünet előtt. Mozgékonyasága és jó irányíthatósága miatt a pilóták kiváló gépnek értékelték. A tárlaton látható Fokker D.VIII-as festése Gotthard Sachsenberg német ász egykori gépének utánzata. Sachsenberg 31 légi győzelmet aratott. Érdekesség, hogy később az Egyesült Államokba

3. ábra. A Fokker D.VIII-as vadászgép 1918-ból



4. ábra. A Halberstadt CL. IV-es támogató repülőgép 1918-ból, oldalhűtővel

költözött és – többek között – a jelen múzeumhoz tartozó „Cottbus” hangárt ő tervezte, és építette.

Az amerikai repülés hőskorára emlékezve, kiállítottak egy 1912. évi tervezésű Curtiss Model D típust is, amely a Curtiss csapat szabvány bemutató repülőgépe volt az I. világháború előtti időkből. A típust Headless Pusher-nek nevezték, mert a szárny előtti kormányfelületeket elhagyták, és toló légcsavart alkalmaztak.

A Halberstadt CL.IV-es 1918 tavaszán jelent meg a frontokon, és a német csapatok meghatározó földi támogató repülőgépévé vált. Sokkal jobb volt a manőverező képessége az előző típusokénál, és a pilóták képesek voltak kis magasságban 4-6 gépből álló alakzatban repülni. A típus a nyugati fronton repült, támadva a szövetségesek állásait, tűzérési csoportosításait a németek előnyomulásának előkészítésére, valamint bombázták a szövetségesek repülőtereit is. A kiállított repülőgép 2006-ban, az egykori alabamai Frank Ryder Gyűjtemény anyagából került a múzeumba. A gép törzsén a 20. század elején jól ismert komikus sorozat, a Katzenjammer Kids szimbóluma látható.

Egy érdekes repülőgépmotor-indító gépkocsi is látható, amelyet az I. világháború idején használtak. Egy teherautóra egy gémet szereltek fel, a gép körös vége a légcsavar tengelyéhez kapcsolódott és láncmeghajtással megforgatta a tengelyt, és ezzel beindította a repülőgép motorját.

1. táblázat. A cikkben említett géptípusok főbb adatai

	Nieuport 17	Albatros D.III
Gyártó	Franciaország	Németország
Motor	Le Rhone 9Ja	Mercedes DIII
Teljesítmény	80 kW	128 kW
Szerkezeti tömeg	375 kg	886 kg
Felszálló tömeg	565 kg	955 kg
Legnagyobb sebesség	117 km/h	175 km/h
Csúcsmagasság	5350 m	5 500 m
Személyzet	1 fő	1 fő
Fegyverzet	1 gpu 7,7 mm	2 gpu 8mm

2. táblázat. A kiállított jellegzetes gépek főbb adatai

	Fokker Dr.I	Fokker D.VII	Fokker D.VIII	Halberstadt CL. IV
Gyártó ország	Németország	Németország	Németország	Németország
Gyártó cég	Fokker	Fokker	Fokker	Halberstadter Flugzeugwerke
Motor	UR.II. 6 heng. forgó	Mercedes. D.III vízhűtéses	Oberursel UR.II forgó	Mercedes D.III
Teljesítmény (LE-kW)	110–82,026	160–119,311	110–82,026	160–119,3
Szerkezeti tömeg (kg)	405	669	405	728
Felszálló tömeg (kg)	586	905	605	1067
Legnagyobb sebesség (mph/km/h)	115/185	117/188,2	127/204,3	104/167,3
Csúcsmagasság (láb/m)	12 000/3 570	19 685/6 000	19 685/6 000	16 400/5 000
Személyzet	1	1	1	2
Fegyverzet	2×7,92 mm Spandau gpu.	2×7,92 mm Spandau gpu.	2×7,92 mm Spandau gpu.	2×7,92 mm Spandau gpu. 1×7,92 Parabellum gpu. 5×10 kg bomba

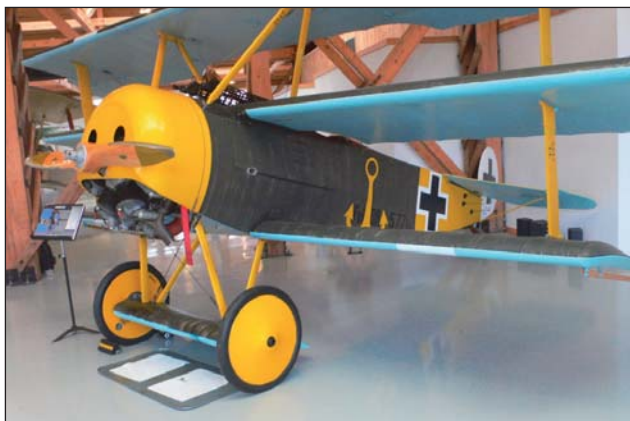


5. ábra. A Fokker D.VII-es vadászgép 1918-ból

Látható egy francia gyártmányú Nieuport 17 típusú repülőgép is. Ez egyike volt a háború legjobb csillagmotoros repülőgépeinek. Jó manőverező képessége és emelkedési sebessége miatt fölénybe került a korai német gépekkel szemben. Az ellenség ballonjai leküzdéséhez a szárnyak alá rakétákat lehetett rögzíteni. A kiállított repülőgép az Egyesült Államok repülőcsapatának kiképző alakulata színeit viseli.

A Nieuport felderítő változatával az olasz fronton az Osztrák–Magyar Monarchia pilótái is találkozhattak. A ma-

6. ábra. Egy német tengerészeti repülőszázad Fokker Dr.I-es vadászgépe 1918-ból más típusú, motorral szerelve



gyar Kiss József tiszthelyettes – aki Kiss Ernő tábornok aradi vértanú dédunokája volt – 19 légi győzelmet ért el. Halála után léptették elő hadnaggyá. Kiss Józsefet „a levegő lovagjának” nevezték, mert 19 légi győzelme közül 9 esetben az ellenséges repülőt a földre kényszerítette. Kiss József 1917. június 10-én lelőtt Hansa Brandenburg D.I. típusú géppel egy Nieuportot. Az olasz fronton 18 légi győzelmet aratott Gräser Ferenc hadnagy, aki 1917. október 27-én Albatros D.III-as géppel szintén diadalmaskodott egy Nieuport felett, valamint a 16 légi győzelmet elkönyvelhetett Fejes István őrmester 1917 áprilisában, májusában és júniusában egy-egy Nieuportot küldött a földre Hansa Brandenburg C. I. típusú repülőgéppel. Az olasz hadszíntéren folyó légi küzdelmekben a monarchia magyar pilótái további 15 Nieuport repülőgépet győztek le. A győztes magyar pilóták többsége altiszt volt. A magyar altiszt pilóták is részesei voltak a Trianon utáni rejtett magyar légierő megteremtésének, és példái voltak a második világháború altiszt pilótáinak, akik közül Szentgyörgyi Dezső került a csúcsra, aki 30 igazolt légi győzelmével a legeredményesebb magyar pilóta volt, és zászlósi rendfokozatot ért el a háború végére.

(Fotók a szerző gyűjteményéből.)